

Aula Regia (Zbraslav)

1292- 1783

Cisterciácký klášter na Zbraslavi patřil ve středověku k nejpřednějším řeholním institucím Českého království. Byl mimořádně důležitým duchovním a intelektuálním centrem, v němž se zrodila některá významná literární díla.

Vznik kláštera

Zbraslavský klášter založil v roce 1292 král Václav II. snad jako projev pokání za popravu svého otčima Záviše z Falkenštejna.

Pro stavbu kláštera panovník nabídl řeholníkům tři možná místa ve středních Čechách.

Benediktinské opatství na Ostrově (proti dnešní Davli), které byl ochoten změnit v ústav cisterciácký, svůj lovecký zámeček na Zbraslavi a vesnici Radotín.

Cisterciáci zvolili Zbraslav ležící nedaleko soutoku Vltavy s Beroučkou.

Vznik kláštera

Cîteaux	Morimond	Kamp	Volkenrode	Waldsassen	Sedlec	Zbraslav
1098	1117	1123	1131	1333	1142	1292

Na Zbraslav přišli v dubnu 1292 přišli mniši ze Sedlce, nejstaršího cisterciáckého opatství v Čechách, s jehož opatem Heidenreichem pojilo panovníka dlouhodobé přátelství.

Václav II. nový klášteru pojmenoval Aula Regia (Síň královská) a obdaroval jej četnými statky, jejichž jedna část se nacházela ve středních Čechách, druhá pak na východě země v okolí Chocně, Ústí nad Orlicí a České Třebové.

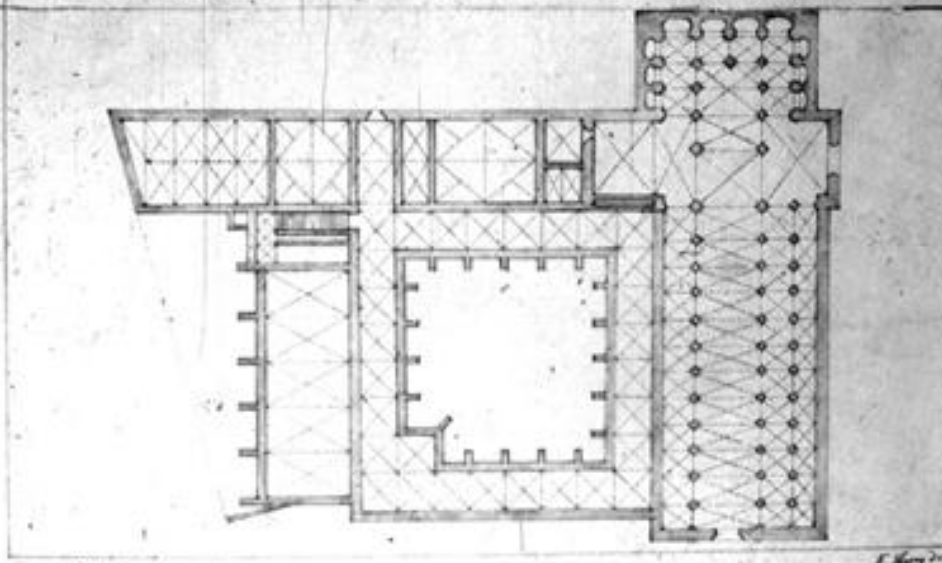
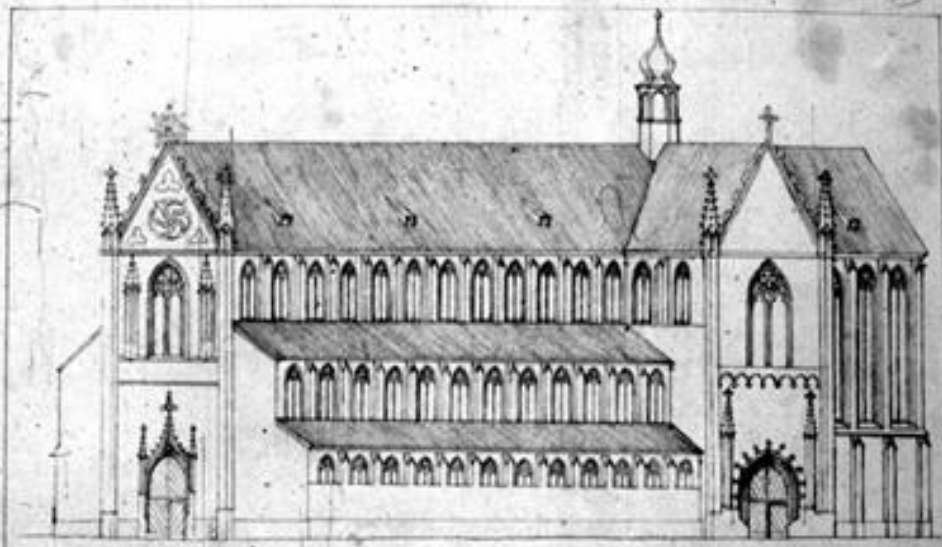
Královské pohřebiště

Vznik zbraslavského kláštera spojil se záměrem vybudovat zde nové pohřebiště přemyslovského rodu.

Za tím účelem dal postavit velkolepý kostel, jenž svými rozměry patřil k největším v Čechách.

Na zbraslavském královském pohřebišti spočinula v průběhu následujícího století řada členů královské rodiny, včetně některých panovníků - Václava II. , Václava III. a Elišky Přemyslovny. Na své přání zde byl pohřben na prahu husitské revoluce i Václav IV; po zničení kláštera, k němuž došlo jen o rok později, však byly jeho ostatky převezeny do Prahy a uloženy v chrámu sv. Víta.

in spt na lann 18 ft. pabstava.
in spt na lann 6 ft. pabstava.
V. Mikal

Chrám i klášter Zbraslavský před r. 1420.
Podle starých výkresův nálezcých 1850 v matricei cís.
fornika Vestala a Hlaváček Měšťanských.

Královské pohřebiště

Jak se stalo, že se část kosterních pozůstatků z královského pohřebiště zachránila, není známo. Snad je z porušených hrobek a z prostoru dómu s úctou k českým panovníkům vyzdvihli místní lidé. Antropologický průzkum prováděný ve 20. století potvrdil, že se mezi uchovávanými relikviemi nacházejí ostatky krále Václava II. a jeho dcery Elišky Přemyslovny. Dnes jsou tyto ostatky Přemyslovců pohřbeny v kostele sv. Jakuba na Zbraslavi ve dvou hrobkách označených jejich jmény.

Královské pohřebiště

Konrád Zbraslavský

- První zbraslavský opat (1292-1316) Zemřel 1329.
- Významný představitel dvora Václava II. Rádce a diplomat.
- Po vymření Přemyslovců se angažoval na straně Elišky Přemyslovny a zasloužil se o příchod Lucemburků do českých zemí.

Václav II.

- Nejvýznamnější dobou kláštera Aula Regia byla éra Václava II., kdy se cisterciáci těšili podpoře panovníka a kdy první zbraslavský opat Konrád patřil k panovníkovým rádcům.
- Den po králově korunovaci, 3. června 1297 – slavnostní položení základního kamene.
- Václav II. klášter všestranně podporoval, rád zde pobýval, dohlížel na výstavbu.

Jan Lucemburský a Eliška Přemyslovna

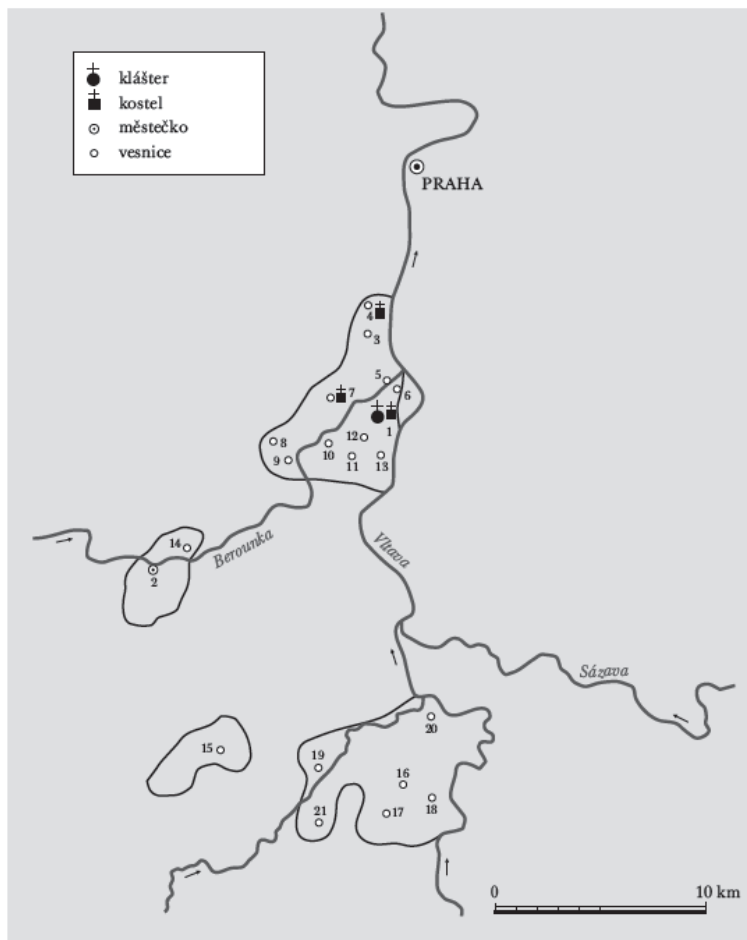
Doba Jana Lucemburského přes nesporné Konrádovy zásluhy již nebyla pro klášter tak šťastná. Cisterciáci sice zůstali v úzkém spojení s královnou Eliškou Přemyslovnou, nikoliv však s panovníkem. Chudá Přemyslovna přitom nebyla schopna cisterciákům příliš prospět, zato Jan Lucemburský klášter těžce zatěžoval svými finančními požadavky.

Karel IV.

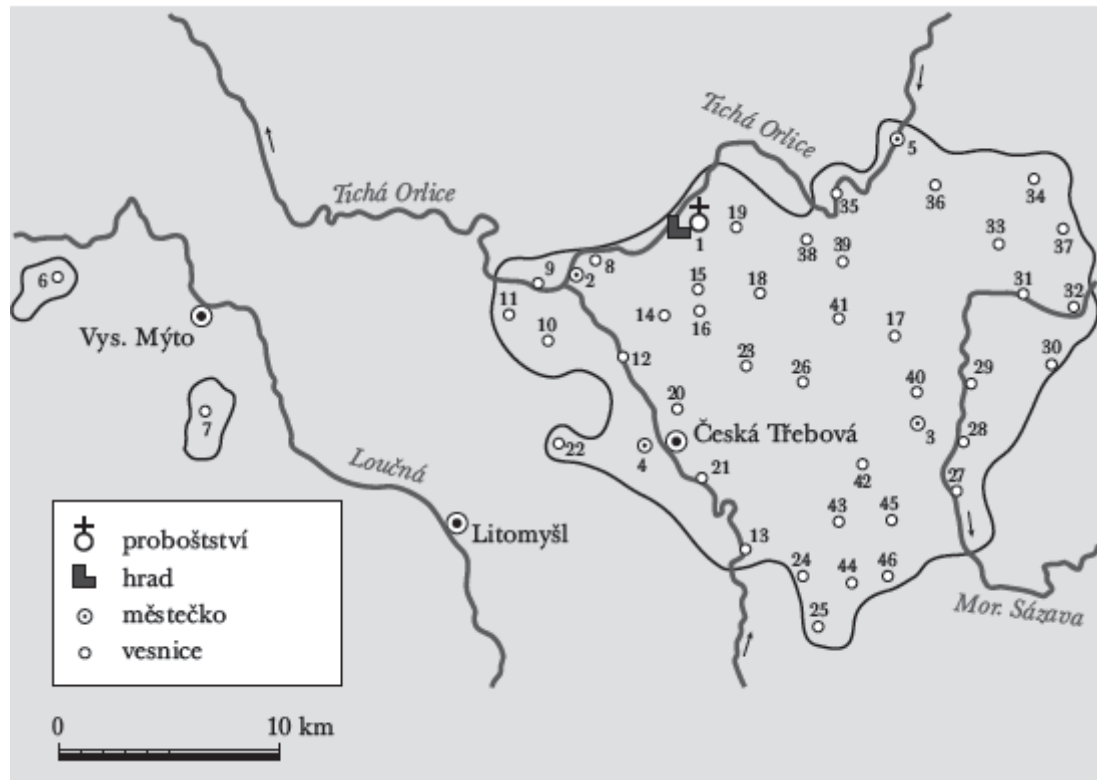
- Významný politický akt se odehrál na Zbraslavi v roce 1333. Při návratu do vlasti, kde nebyl od dětských let, se budoucí Karel IV. zastavil ve zdejším klášteře, aby se poklonil u hrobu své matky. Zde také přijal představitele české šlechty a měst. Okázalá návštěva přemyslovského pohřebiště ještě před vstupem do Prahy signalizovala, že mladý se Lucemburk k odkazu svých předků- českých králů. Přes tuto manifestační návštěvu doba Karla IV. nenavázala na úzké sepětí mezi Zbraslaví a trůnem. Panovník sice klášteru pomáhal v hospodářských záležitostech, díky němu se cisterciákům podařilo odprodat ekonomicky nevýhodné východočeské statky, své rádce a spolupracovníky však císař již hledal jinde.

Klášterní majetek

Panství u Prahy, po 1304

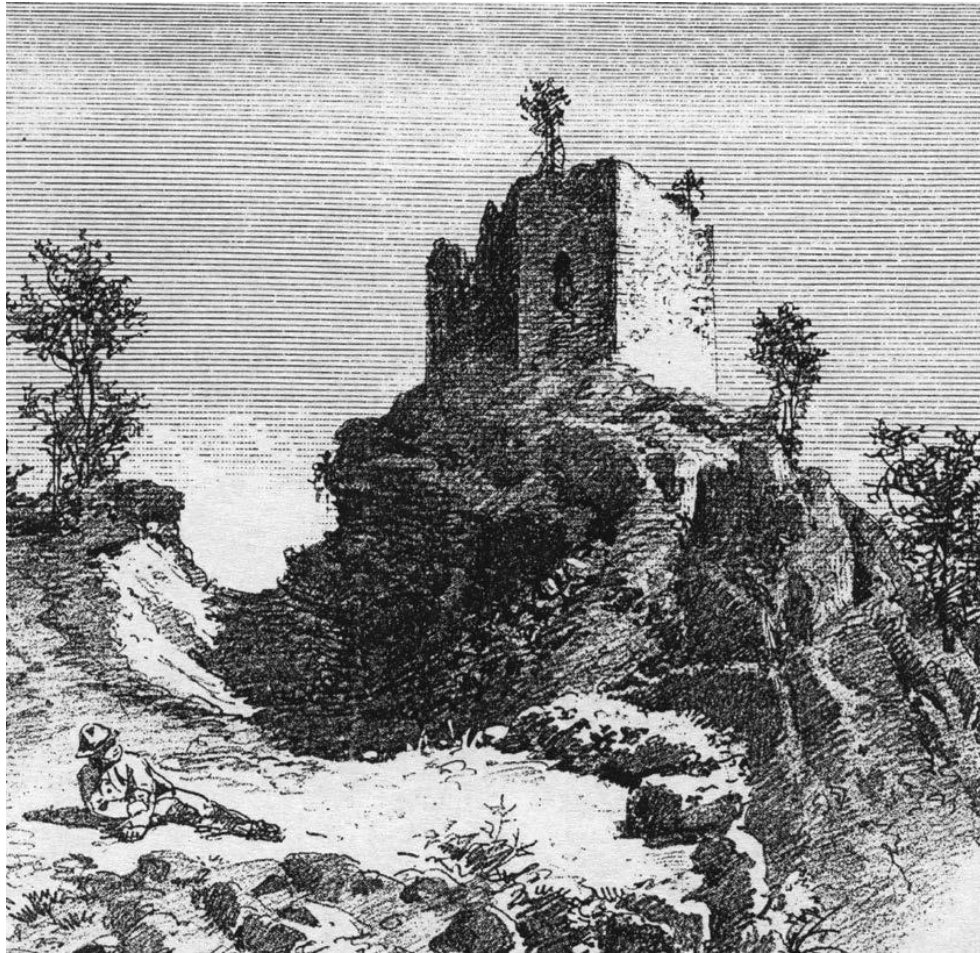

Klášterní majetek

Tzv. Lanškrounské panství, po 1304.

Hrad Lanšperk

Husitské války

- Na počátku 15. století. se hospodářská situace kláštera prudce zhoršila a cisterciáci byli těžce zadluženi. Tehdy však již země stála na prahu dlouhodobé války. Bylo jen otázkou času, kdy i Zbraslav podlehne útoku husitů.
- Nechráněný klášter, ze kterého již utekli řeholníci, přepadli 10. srpna 1420 táboři s pražany, dobyli jej a poté zapálili. Většina klášterních statků následně přešla se souhlasem císaře Zikmunda do rukou šlechty.

Vývoj ve 2. polovině 15.- v 17. století

- Cisterciáci se na Zbraslav vrátili ve 40. letech 15. století a pokusili se o obnovu svého opatství. Nová etapa vývoje však představovala jen odlesk bývalé slávy, navíc vleklé války v 17. století dále opatství poškozovaly.
- V letech 1611 a 1612 byl klášter vydrancován vojsky, roku 1618 se větší část jeho majetku dostala do rukou Jindřicha Matyáše Thurna.
- Největší katastrofu přinesl rok 1639, kdy dal opatství zapálit velitel švédského vojska. Na devastaci klášterních budov se podepsala v roce 1645 i císařská armáda.

Zbraslav v 18. století

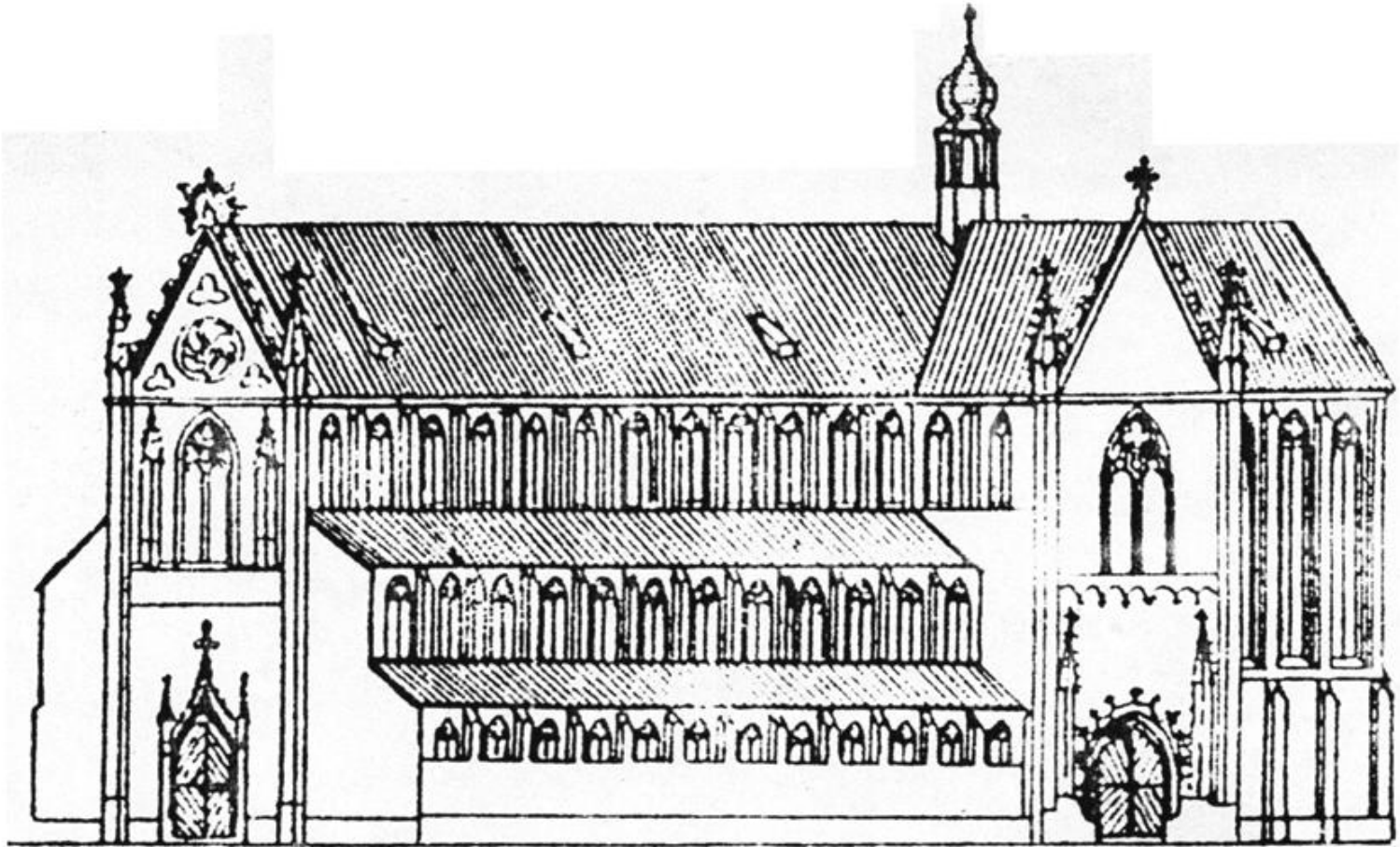
- Teprve ukončení třicetileté války otevřelo cestu nové klášterní prosperitě. Na počátku 18. století začala rozsáhlá přestavba klášterního areálu podle plánů proslulého architekta J. Santiniho a Františka Maxmiliána Kaňky. Vzhledem k tomu, že klášterní areál byl opakovaně postižen a většina staveb se nacházela ve velmi špatném stavu, nezbývalo než zbytky kdysi nádherného gotického kláštera strhnout a začít stavět znovu. Realizace tohoto projektu však již nebyla dokončena, neboť císař Josef II. zbraslavský klášter v roce 1785 zrušil.

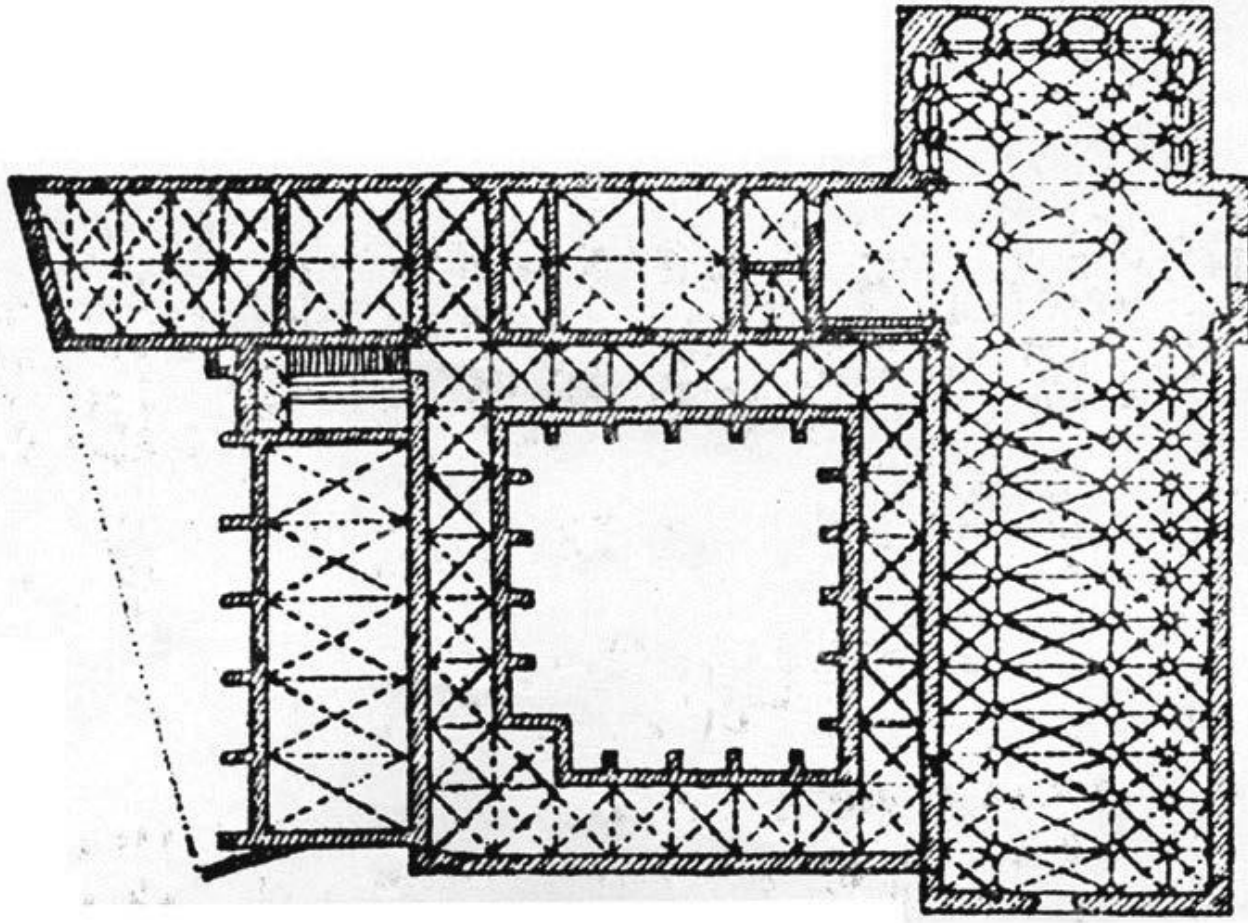

Zbraslav v současnosti

- Koncem 18. století získal klášter Josef ze Souvaigue, který ho dal přebudovat na cukrovar. V průběhu 19. století se majitelé na Zbraslavi střídali a měnila se výroba, k níž byl areál využíván. Roku 1910 koupil těžce poničené budovy vlastenecky smýšlející podnikatel Cyril Bartoň z Dobenína. Pod jeho péčí byl někdejší klášter přestavěn podle plánů architekta Dušana Jurkoviče na zámek. V roce 1939 pronajal Cyril Bartoň prostory konventu Národní galerii, která využívala zbraslavský zámek pro své expozice až do roku 2009. V současnosti patří celý areál opět rodině Bartoňů.

Architektura

Zbraslavská kronika

Ve 14. a raném 15. století představovala Zbraslav významné intelektuální centrum.

V prvních dekádách 14. století zde vznikla jedna z nejvýznamnějších středověkých kronik českého původu, nazvaná podle místa svého vzniku **Zbraslavská kronika**. Jejími autory byli dva opati zdejšího kláštera **Ota** a po něm Petr Žitavský. Zejména díky **Petru Žitavskému** se kronika stala nejlepším historickým dokumentem o střední Evropě přelomu 13. a 14. století. Vedle hodnoty historické představuje Zbraslavská kronika také prvořadé umělecké dílo.

Pečeť Petra Žitavského

DEmpore quo discretus et ex pectus rex bulis pater

De regno boemie (Cap. 1.)
Annis dñi m. ccc. xvij.

Dñs Petrus. sancte Mogunone ecclesie Archiepiscopus in regno boemie manebat. et Johem regem Reginaque Elizabeth regibat. florebat pax. in boemia. iusticia que regibatur. Tractabat enim sollicitus cum quibusdam aliis de reno viris illustribus. negocia regni et regis. non tantum armis sed animis. nimis consilio sapientis.

Plures autem de boemia. oderunt archiepiscopus. paterque rex et de reno nimis pater et heredes. Post recessu dñi pet. Mogunoni Archiepiscopi de boemia. dñe elyza- beth Regine totius regni gubernatio manebat et cura. Quippe iohes non dum de reno recessus fuerat. sed adhuc in lucellburg sua comitia manebat. Quia vero qui tunc erant Regine consiliarii gaudebant de recessu dñi Mogunoni. paterque rex et de reno nimis pater et heredes. Namque in regno ubique successe mali. Puro consilio videtur de via et gladio perturbant inimicos quos Regine possident inimicos. In vero in consilio regine. principales fuerunt. Dñs Conradus Olomucen episcopus Henricus cancellarius. Wilhelmus et Walter deus leop. Regni boemie candidus et admirandus de bulhies de rem pab. orius Adusa. in aut regine qui pater resistit. In fine Henricus de lypa cu Henricus et Frankone filius suis. tunc de reno Albertus unicus. tunc de nichel berch. baro foris. Albus de seberch. semis. Wilhelmus

Anno dñi m. ccc. xvij.

Zbraslavská kronika.
Autograf Petra Žitavského

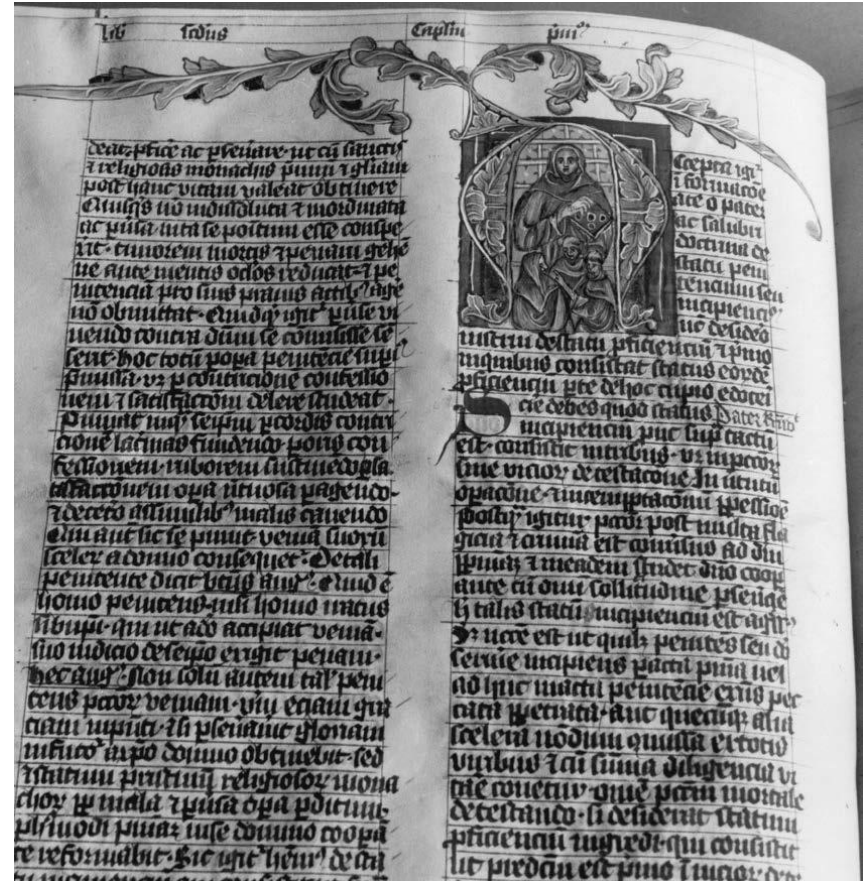
Malogranatum

Cca 1350- jeden z nejrozšířenějších spisů českého původu. 150 rukopisů v Evropě). Autor- člen zbraslavského konventu.

Dialog o duchovní cestě vedoucí k náboženskému zdokonalení.

Cesta ke Kristu začínala pokáním, pokračovala reflexí vztahu člověka k Bohu až dosáhla stavu vyvolenosti.

Odpovědi dialogu jsou převážně sestaveny z citátů církevních autorit, od autorů antických po teology 14. století.

Madona z Rouchovan

Díla pocházející z kláštera Aula Regia

Zbraslavská madona